Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

DE MOLENVRIEND

Nr. 29

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

BESTUUR

VOORZITTER	Wim Blankespoor Tel. 0485-514471	Langeweg 90 6591 XZ GENNEP
SECRETARIS	Don Werts Tel. 0485-315362	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS
PENNINGMEESTER	Hans Heijs Tel. 0485-571463	Bilderbeekstraat 26 5831 CX BOXMEER
BESTUURSLID	Perry Hendriks Tel. 0485-322872	De Vang 20 5437 BP BEERS
AMBTELIJK SECRETARIS	Ben Verheijen Tel. 0485-313298	Moleneind 4 5431 HW Cuijk

COMMISSIES

ARCHIEFCOMMISSIE	Tel. 0485-371622	Hoogeindse Kampen 5 5447 PS RIJKEVOORT
PROMOTIECOMMISSIE	Tel. 0485-315362	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS
LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-315362 GIRONUMMER: 4008385 onder vermelding adres penningmeester	Straatkantseweg 28 5443 NC HAPS
MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-371622 Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	Hoogeindse Kampen 5 5447 PS RIJKEVOORT
BIOTOOPWACHT LAND VAN CUIJK	Tel. 0485-313298	Moleneind 4 5431 HW CUIJK

Colofon

Jaargang 11, nummer 3, oktober 1995
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984. De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden en donateurs van de vereniging. De contributie hiervoor is respectievelijk ƒ 20,- en ƒ 15,00; welke bij aanmelding gestort kan worden op de girorekening van de vereniging. Losse nummers kosten ƒ 1,50. De Molenvriend is een advertentie-medium.

REDACTIE	*Frits Harteman* *Ben Verheijen* *Don Werts*	*Jan van Riet* *Robbert Verkerk*
REDACTIEADRES	*Isabellalaan 30*	*5441 GW Cuijk*

Voorpagina : Het waterrad van Vierlingsbeek, ook een product van de familie Fransen.

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**Fransen Roeden**
	een rubriek over molenroeden uit Vierlingsbeek
	door: Frits Harteman
pagina 17	**Pyromanie**
	verhaal over vuurtje stokende molenliefhebbers
	door: Don Werts
pagina 20	**Molens in de regio**
	de stand van zaken omtrent onze 13 molens
	door: Ben Verheijen

Van de redactie

Dit nummer mag een speciaal nummer genoemd worden. Bijna het gehele nummer is immers gewijd aan een artikel over de molenroeden welke rond de eeuwwisseling werden gemaakt door de Vierlingsbeekse familie Fransen. Hierbij is een lijst gevoegd met alle geleverde roeden door dit familiebedrijf.

Verder kijkt Don nog even terug naar de goed verlopen Monumentendag op Tongelaar en de minder verlopen Monumentendag op de molen van Sint Hubert, waar hout en geen graan gemalen werd.

Vervolgens wordt in Molens in de Regio nog even verteld over het wel en wee van "onze" molens in het derde kwartaal van dit jaar. Zeker een interessant item nu de restauratie van Beugen in uitvoering verkeert en ook de molen van Cuijk aan de vooravond staat van een restauratie.

Het vaste item "Molens in de Regio" is nu ook voorzien van recente afbeeldingen van de toestand van enige molens. Het medium video geeft een mogelijkheid om ongeveer een week voor het verschijnen van de "Molenvriend" nog even wat plaatjes te "schieten" van de bezigheden bij de verschillende molens. Hier volgt dan ook een oproep aan de molenaars om bij het doorgeven van de informatie aan Ben Verheijen of een ander redactielid te vermelden of er nog afbeeldingen geproduceerd kunnen worden van het onderwerp.

Robbert Verkerk

Mededelingen van het bestuur

Door de vakanties en het mooie weer draaide het bestuur tijdelijk op een lager pitje. Niettemin werden diverse activiteiten en werkzaamheden ontplooid. Het belangrijkste was wel de organisatie van het evenement op Tongelaar (9 september 1995: Open Monumentendag) waar we dankzij ons initiatief de bakoven in het monumentale bakhuisje weer aan de praat hebben gekregen. Maar de organisatie hield natuurlijk veel meer in, zoals het schrijven van persberichten, het maken van affiches en folders en werkzaamheden aan de tentoonstelling/stand die we zouden plaatsen in de boerderij tegenover het kasteel van Tongelaar. Wat deze stand betreft: het tweede paneel van onze nieuwe stand is nu operationeel. Dat betekent dat ze nu (ten opzichte van elkaar met een hoek van 90 graden) allebei kunnen staan. Het geheel wordt verbonden met een demontabel parketvloertje. Een professioneel gezicht! Op de stand op Tongelaar kwam trouwens de oude computer van de vereniging nog van pas. De hele dag door "rolde" er een presentatie over de monitor. Er wordt momenteel (ook) gewerkt aan een interactieve presentatie, waarbij de gebruiker (lees de bezoeker van de stand) een toets moet indrukken om over enig onderwerp meer informatie te achterhalen. Voor een verdere evaluatie van de dag op Tongelaar verwijzen we u graag naar het artikel elders in dit tijdschrift.

Natuurlijk was er meer te koop op molengebied. Zo was de vereniging in bespreking met de gemeente Cuijk inzake de beheerssituatie op de Mariamolen te Haps. Een en ander resulteerde in het opstellen van een functielijst voor de molenaars (wie doet wat).

Ook was de vereniging vertegenwoordigd bij de presentatie van de Molenstichting Noord-Brabant aan de buitenwereld. Dit vond 4 september plaats op het provinciehuis te ‘s-Hertogenbosch. De Molenstichting Noord-Brabant is nu officieel in werking getreden. De bedoeling is dat er nu binnen afzienbare tijd een bijeenkomst wordt georganiseerd voor leden van de Adviesraad van de stichting. In deze raad hebben vertegenwoordigers zitting van de diverse moleninstanties in de provincie. Ook onze vereniging is hierin vertegenwoordigd en wel door ondergetekende.

De vorige keer hebben we het gehad over de wijze van examinering door vereniging "De Hollandsche Molen". Als gevolg van een golf van negatieve resultaten van gehouden examens hadden we besloten de vereniging om opheldering te vragen. De brief hiertoe gaat een dezer dagen de deur uit. Hopelijk hebben we spoedig antwoord.

de secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.
De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Fransen Roeden

Molenroeden uit Vierlingsbeek

Wij gaan er van uit dat velen van u weten wat Fransen Roeden zijn, dus niet van Frans fabrikaat, zoals de meeste aankomende molenenthousiasten aanvankelijk denken, doch roeden die indertijd gemaakt zijn op de smederij van de Gebr. Fransen uit Vierlingsbeek (N.B.)

Daar er over de wijze van constructie van deze roeden al het een en ander gepubliceerd is, is het niet nodig daar uitgebreid op in te gaan, desondanks komt het toch nog wel even ter sprake. In dit nummer van De Molenvriend willen wij het daarom in het kort nog hebben over een paar andere facetten waar niet zoveel over bekend is nl. de geschiedenis van de firma, het transport, de leveranties, de prijzen en zoals gezegd nog iets over de fabricage van de Fransen roeden. Helaas zijn bijna alle gegevens in september 1944 tijdens oorlogsgeweld verloren gegaan zo ook de tekeningen, zodat we het voor wat de contructie betreft aangewezen zijn op de nog bestaande roeden en voor de fabricage de herinneringen.

De Firma

De smederij Fransen was gelegen aan de Grotestraat te Vierlingsbeek en werd opgericht door Johannes Fransen die leefde van 23.10.1838 - 03.02.1908. Deze werd in 1908 opgevolgd door zijn drie zonen Martinus (Tinus), Johannes (Sjang) en Lambertus (Bertus). De firmanaam werd later gewijzigd in Gebr.Fransen zoals blijkt uit de advertentie van 1910 in de Molenaar. De Gebr.Fransen hielden zich bezig met allerlei werkzaamheden. Ieder der firmanten had zo z'n eigen specialiteit. Zo hield Lambertus zich bezig met smidswerkzaamheden zoals het beslaan van paarden, maar ook met de handel in rijwielen (Gazelle), Johannes maakte o.a. gereedschappen voor de baggerschuiten van de firma Smals alsmede assen (geen molenassen) en Martinus - de oudste van de drie en het brein van de firma - nam de molenroeden voor zijn rekening. Uiteraard gaat onze belangstelling uit naar deze laatste smid. Martinus Fransen werd geboren in Vierlingsbeek op 19.06.1873 en overleed 13.02.1960 op 86 jarige leeftijd in het ziekenhuis te Boxmeer.

Fabricage

De Gebroeders hebben zich in de periode van 1902 - 1935 zoals reeds opgemerkt bezig gehouden met o.a. de fabricage van molenroeden.
De roeden werden gemaakt in een "loods" bij de smederij die daarvoor speciaal was opgericht. De loods was 40 meter lang en ± 12 meter breed. Wat de fabricage betreft citeren wij dochter Nelly:

'Martinus de oudste, die op de "tekenschool" in Boxmeer was geweest en een boekhoudcursus had gevolgd bij Meester van Weegen te Vierlingsbeek, ging naar de betreffende molen de juiste maten heel

Oprichter van de firma dhr. Johannes Fransen (foto van de familie Fransen)

secuur opmeten en dan kon men aan 't werk gaan. Het was in die tijd een hele onderneming om dat per trein of tram te doen en daar waren soms dagen mee gemoeid' zij vervolgt *'Bij de fabricage van de roeden ging men alsvolgt te werk. De stalen platen van de voor- en achterzijde werden aan twee kanten omgezet, waardoor een U-profiel ontstond. Het middendeel van de roede was met vier hoekijzers versterkt. De platen werden met bolkop klinknagels tegen de zijkanten van 't profiel bevestigd. Een rijdend smidsvuur liep langs de roede om de gloeiende klinknagels erin te hameren. Het was een hels lawaai. Moest de roede gekeerd worden dan ging dit via de smederij en dan ging de keukendeur open en kwam er een stuk roede van ± 1 meter in om de roede goed te kunnen draaien. Als extra kracht kwam Gradje Roosen uit Vierlingsbeek altijd meewerken en tevens Jan Fransen de zoon van Johannes die het smidsvak leerde.'*

Tinus Fransen toen hij tachtig jaar oud was (foto familie Fransen)

Het resultaat was een roede die slapper leek als zijn concurrent de Pot roede, maar hij was door de gebruikte staalsoort echter veerkrachtiger. En dat dit ijzer sterk was hadden de molenmakers ondervonden, die de hekgaten moesten uithakken als de zeeg gewijzigd moest worden bij toepassing van een ander wieksysteem (b.v. van Bussel).

Transport

Het vervoer van deze roeden had destijds heel wat voeten in aarde. Nu wordt er even een kraan of heftruck ingeschakeld die de roeden op een vrachtwagen van "hier tot ginder" legt maar in het begin van deze op zijn eind lopende eeuw kwam daar slechts paard en wagen in dit geval een "Mallejan" aan te pas. Voor hen die niet weten wat een mallejan is: Dit is een kar die bestaat uit twee grote wielen met een dissel, verbonden door een naarboven gebogen as waaraan de lasten met kettingen werden opgehangen. Hij werd gebruikt voor het vervoer van lange smalle lasten, in ons geval dus de roeden.

'Was de roede klaar en goed in de menie gezet, dan kwam de mallejan om ze naar 't station te vervoeren waar de goederentrein de roede naar de betreffende plaats bracht en de molenmakers zorgden dan voor 't plaatsen van de roede' aldus dochter Nelly.

Ons lid Arnold van de Berg uit Wanroy vertelde dat hij zo'n 60 jaar geleden (het juiste jaar kon hij zich niet meer herinneren) zijn vader vergezelde die met van Keisteren uit Beugen naar Helden ging om daar een Fransen roede voor de Martinus in Beugen op te halen. Het vervoer geschiedde met paard en Mallejan. Daar werd twee dagen over gedaan, waarbij nog kwam dat het paard het in Vierlingsbeek voor gezien hield en er een ander paard moest komen. Men beschikte blijkbaar toen nog over voldoende tijd en had geen haast.
Mogelijk betreft het hier een buitenroede die op 17 juli 1928 geleverd is aan Verlinden van de standerdmolen aan de Molendries te Helden, welke molen in de dertiger jaren gesloopt is.

Wat de kosten voor dit transport bedroegen weten wij niet, wel dat het vervoer van een roede van Vierlingsbeek naar Beers *ƒ* 8,00 heeft bedragen. Het betreft hier de levering van een Fransen buitenroede aan A. van Riet, molenaar van De Hoop te Beers op 9 november 1908.

Leveringen

De Gebr.Fransen hebben 247 roeden geleverd. In enkele publicaties lezen we dat deze voornamelijk in Noord-Brabant en Limburg terecht zijn gekomen. Bij nadere beschouwing blijkt dat deze op 138 plaatsen geleverd zijn zowel in 't Noorden - Oosten - Zuiden als Westen van het land. Ook een aantal

Vervoer van een Pot-roede m.b.v. een "Malle Jan". Rechts op de foto Huub Beijk (foto familie Beijk)

molens in Duitsland werden voorzien van Fransen roeden.

De leveringen van de roeden werden nauwkeurig door Martinus Fransen bijgehouden en in een boek geschreven. Gelukkig is dit boek bewaard gebleven, waardoor wij in staat zijn om een complete lijst van leveranties van Fransen molenroeden als bijlage in De Molenvriend te kunnen publiceren, waarbij wij opmerken dat de weergave hetzelfde is (voorzover wij het kunnen lezen) als door Martinus Fransen is opgeschreven. Alleen hebben wij bij de leveringen voor molens in het Land van Cuijk de plaatsnaam vetgedrukt. Wij vertrouwen een ieder die daarin geïnteresseerd is een plezier mee te doen.

Prijzen

Over de prijzen van de roeden is helaas niet veel bekend. Ook deze gegevens zijn in september 1944 verloren gegaan. Gelukkig kon er toch nog uit twee bronnen iets achterhaald worden.

Uit het "dagboek" van molenaar A. van Riet te Beers. Deze schrijft dat hij in 1908 *f* 12,-- p/meter heeft betaald voor een Fransen roede van 26 meter. Hetgeen dus neerkomt op een bedrag van *f* 312,--

Advertentie uit het weekblad "De Molenaar" uit 1910 voor stalen molenroeden uit Vierlingsbeek.

Voorts zijn onderstaande prijzen nog uit een lijstje van openstaande vorderingen achterhaald. Om te kunnen vergelijken met de prijs die Van Riet betaald heeft, hebben we ze omgerekend in een prijs per meter.

1922	**mtr**	**bedrag**	**p/mtr**
1 buitenroede	22,10	↓	↓
1 binnenroede	22,00	810,--	18,37
1 buitenroede	18,76	345,--	18,39
1923			
1 binnenroede	25,80	415,--	16,09
1 buitenroede	23,00	370,--	16,09
1924			
1 binnenroede	21,80	322,--	14,77
1928			
1 buitenroede	22,60	305,10	13,50
1 binnenroede	23,50	313,50	13,34
1 binnenroede	22,70	340,--	14,98
1930			
1 binnenroede	24,00	↓	↓
1 buitenroede	24,40	666,71	13,78
1 binnenroede	24,00	360,--	15,00
1931			
1 buitenroede	22,50	↓	↓
1 binnenroede	22,50	816,02	18,13

Uit het bovenstaande hebben we weliswaar geen compleet beeld verkregen doch wel een indicatie over het prijsverloop per meter in de periode 1908 - 1931. Ook toen stegen de prijzen zij het met een inzinking in de jaren 1923-1930. Doch met een duidelijke verhoging t.o.v. 1908.

Tot besluit

Wij komen nog even terug op de activiteiten van de firma. Gebleken is dat er in 1887 een watermolenrad voor de fa. Reijnders in Geijsteren gemaakt is en in 1910 een rad voor de fa. Havens te Vierlingsbeek. Of er meer gemaakt zijn, is ons niet bekend.
Ook hield men zich volgens de advertenties bezig met het leveren van Engelse kruiwerken. Deze werden echter niet zelf gemaakt doch van elders betrokken voor de doorverkoop.

Tenslotte willen wij Mevrouw N. Elbers-Fransen hartelijk danken voor het beschikbaar stellen van de gegevens die voor dit artikel zijn gebruikt. Zonder haar medewerking zou het moeilijk zo niet onmogelijk zijn geweest om het bovenstaande op papier te krijgen. Ook Hans Heijs willen wij danken voor het leggen van de contacten en Nico Jurgens voor aanvullende informatie.

Tekst: Frits Harteman

Bronnen

Mevr. N. Elbers-Fransen, Venray - okt. 1995
Molenecho's 1984 - 3
Wieksystemen G.J. Pouw 1982
De Molenaar - advertenties
Dagboek van A. van Riet, wijlen molenaar Beers

J. FRANSEN—Vierlingsbeek (N.-Brabant).
Specialiteit in
Engelsche Kruiwerken,
geslagen staakijzers, met onderdeelen rond of vierkant nokkend, balanceerwerk met vaste of losse spillen, steenwentelschroeven, krullieren voor staart, deegmachines en alle landbouwwerktuigen; alls tegen concurreerende prijzen.

Naast roeden leverde de firma Fransen ook Engelse Kruiwerken, blijkens deze advertentie in " De Molenaar" (1898)

Bijlage

Geleverde, Fransen molenroeden in de periode van 1902 - 1935

1902

Febr	H. van Aerssen Venray een buitenroede 26 Meter
Mei	A. Opdelaak Horst een binnenroede 26 Meter
April	P. H. Rheijnen Helden Panningen een binnenroede M.25.20
Juni	Th. Hoedemakers Venray een binnenroede 26.20 Meter
Juli	Wed. Koppes Zeeland een binnenroede 26 Meter
Aug	Th. van Grootel Roermond een binnenroede 26 Meter
Sept	A. van Harn Lienden een binnenroede 26 Meter
Oct	Wed. M. Rutten **Oploo** een binnenroede 26 Meter

1903

Jan	Th. Hoedemakers Venray een buitenroede M.26.20
Mrt	Wed. Jansen **Haps** een binnenroede M.25.20
Mei	G. Beuyssen Horst een binnenroede M.27.50
Juni	Firma Doornbosch Stadskanaal een zelfszwichtend
Juli	P. Baltussen **Sambeek** een buitenroede 25 meter
Sept	P. Raemaekers Roggel een binnenroede 26 Meter
Oct	Jos Vink **Vortum** een binnenroede 26 Meter
Nov	Van Eenenaam Biezelinge een binnenroede M.21.50
Dec	P J Lamers **Velp** een binnenroede 26 Meter

1904

Mrt 12	Rutgers Wageningen een binnenroede M.23.42
April	G van Eerdt Zijtaart een binnenroede M.26.20
Mei	P.H.Rheijnen Panningen een buitenroede M.25.20
Mei 16	Verhulst Hoedekenskerke een buitenroede M.23.24
Juni 21	Theeuwen Luiksgestel een binnenroede M.25.60
Sept 6	Gebrs Pfeifer Weesp een binnenroede M.25.60
Sept 22	H van Heeswijk Uden een buitenroede M.26.20
Oct 9	de Wed Jansen **Haps** een binnenroede 23 Meter
Oct 24	Wed Jansen **Haps** een buitenroede 23 Meter
Nov 2	Van de Sluis Oudewater een buitenroede 23 Meter
Nov 22	Roosen Moergestel een binnenroede 26 Meter
Dec 12	Van Grootel Luiksgestel een binnenroede M.25.70

1905

Mrt 18	S de Vries Raamsdonk een binnenroede M.24.90
Mrt 18	S de Vries Raamsdonk een buitenroede M.24.90
April 8	G Buijzen Horst een buitenroede M.27.50
Mei 11	P van Schaijk Vinkel een binnenroede M.25.50
Mei 16	Th van Laarhoven Bergeik een binnenroede 25 Meter
Juni 6	Wed P van Run Veghel een binnenroede 26 Meter
Juli 19	K v d Eerstweg Oss een binnenroede 23 Meter
Aug 10	Joosten Nederweert een binnenroede 25 Meter
Sept 17	Zoch Zevenbergschenhoek een binnenroede 25 Meter
Sept 17	Zoch Zevenbergschenhoek een buitenroede 25 Meter
Oct 9	Th Sanders Meijel een binnenroede 25 Meter 38x31x5x4x70½
Oct 18	Peeters Maasbree een binnenroede 21 Meter

1906

Febr 24	Van Eenenaam Biezelinge een binnenroede M.21.20
Mrt 30	Het Polderbestuur Deil een binnenroede M.26.90
Mei 18	Pennings Maasbree een binnenroede M 25.28x35½x33x5x4x94½
Mei 18	Joosten Helden een buitenroede M.25.70x35½x32x5x4x70
Mei 26	J Heurkens **Overloon** een binnenroede 26 Meter
Juni 7	Wed P van Run Veghel een buitenroede 26 Meter
Juli	Coppes Volkel een buitenroede 24 Meter
Sept 3	Van de Velden Gemert een buitenroede 24 Meter
Sept 24	W Derks **Boxmeer** een buitenroede 25,5 Meter
Oct 23	J Rutten Roggel een binnenroede 25 Meter
Nov 6	Wed J Peeters Maasbree een binnenroede 26 Meter
Nov 15	N Buijs Dinther een binnenroede 24 Meter
Dec 2	J van Lith Heeswijk een binnenroede M.26.40

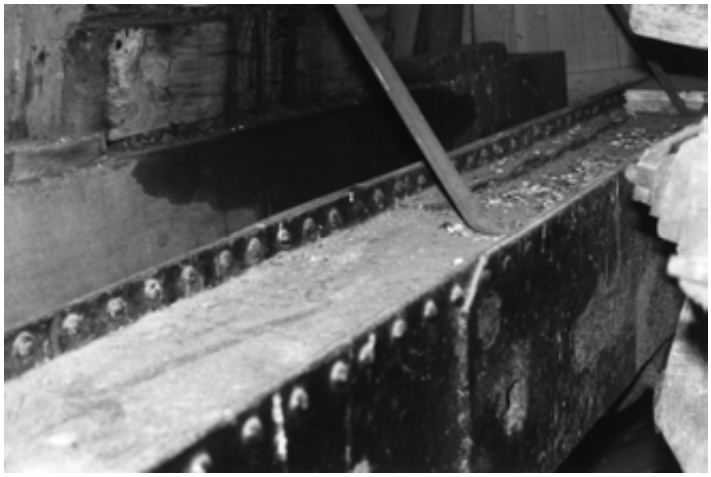

De laatste actieve Fransen-roede als lange spruit in de Rijkevoortse molen "Luctor et Emergo"

1907

Mrt 25	A Geurts Swolgen een binnenroede 25 Meter
Mrt 25	A Geurts Swolgen een buitenroede 25 Meter
April 15	Van den Broek Kerkdriel een binnenroede M.24.40
April 15	Van den Broek Kerkdriel een buitenroede M.24.40
April 30	A J Reijnen **Mill** een buitenroede M.26.70
Mei 12	Th v Kilsdonk Zeeland een binnenroede M.24.30x37x31
Juni 18	P Konings Leunen Venray een buitenroede M.25.70x37x33
Sept 26	Everts Sevenum een binnenroede M.26.40
Oct 7	Wed v d Krabbe Doelmans Amerzoden een binnenroede M.23.30x39x35
Oct 26	J Rutten Roggel een buitenroede M.25.50
Nov 15	L Koenen Baexem een binnenroede M.25.50x38x31½x70x5½x4
Nov 27	F Michels Merselo een binnenroede 26 Meter x 38x34x68
Dec 11	G Jetten Bergen een binnenroede 26 Meter x 38x34

1908

Febr 28	A J Rheijnen **Mill** een binnenroede M.26.40x39x34x80
April 15	Ch Teurlings Tilburg een buitenroede M.25.50x39x35x84
Mei 1	G Verhofstad **Vierlingsbeek** een buitenroede M.26.50 x 39 x 35
Mei 18	H v d Ven Ooijen een buitenroede 24 Meter x 35 x 35
Mei 30	H Heijs **Beugen** een binnenroede 25 Meter x 38 x 32
Juni 11	Kind Verbruggen **Rijkevoort** een buitenroede 25 meter 39x35
Juli 15	Litjes **Gasselt** een binnenroede 25 Meter x 38 x 34
Aug 11	Wed F A de Vocht Reek een buitenroede M.21.25 x 37 x 34
Sept 8	Jos Kuijken Bergeik een buitenroede M.25.50x40x34x84
Sept 22	J Spoormakers Helden een binnenroede 26 Meter x 36x32
Oct 19	Gebr Pfeifer Weesp een buitenroede M.25.70x39x35
Oct 28	A Gielen Wessem een binnenroede 22 Meterx35x29x65x6x4
Nov 9	A van Riet **Beers** een buitenroede 26 Meter x37x33x75
Nov 17	F Coolen Hunsel een binnenroede 25 Meter x37x29x70x6x4

1909

April 5	Jos Vink Well een buitenroede 26 Meter x38x35x68x5x4
April 25	J C Verploegh Haaften een buitenroede M.22.50 x39x35x9
Mei 23	H Peeters Venlo een binnenroede 25 Meter x37x32½x92x5x4½
Juni 7	J E Derksen Heesch een binnenroede M.24.80x37x34x60
Juni 12	Herm Kleinegris Herbeiten (Duitschland) een binnenroede M.26.20x39x35x84
Juli 5	J v d Born Naarden een buitenroede M.23.40x40x33x80x5x4
Juli 19	G v Eerdt Zijtaart een binnenroede M.22.50x40x35x5x4
Aug 3	J Heurkens **Overloon** een buitenroede M.26.50x33x32
Aug 30	Th v Grootel Roermond een buitenroede M.26.50x34x32
Sept 20	W.J.Janssen Horst een

	buitenroede M.26.20x40x36x5x4
Sept 30	J.Koopmans Ottersum een buitenroede M.25.30x35x33½x64x5x4
Nov 5	Het Polderbestuur Deil een buitenroede M.28.20x40x37x90x5½x3½

1910

Febr 19	Th Hermans Kevelaar (Duitschland) een binnenroede 25 Meterx34x31x80x5x4½
Febr 19	Th Hermans Kevelaar (Duitschland) een buitenroede 25 Meterx34x31x81x5x4½
April 5	H.Reijnen **Wanrooi** een binnenroede M.25.25x40x35x35x5½x4
Juni 13	Th van Kilsdonk Zeeland een buitenroede M.24.60x36x32x80x5x4
Juni 27	L v d Eerstwegh Heijthuijzen een buitenroede M. 26.50x36x31x70x5x4½
Juli 6	J Koopmans Ottersum een binnenroede 25 Meter x37x32x70x5x4
Aug 6	F Hermanns Espeden (Duitschland) een buitenroede 24 Meter x35x32x5x4
Sept 15	M.Koolen Ell een binnenroede M.25.70x35x32x70x5½x4
Sept 15	M.Koolen Ell een buitenroede M.25.70x35x32x70x5½x4
Oct 24	Wed N v Rijswijk Gameren een binnenroede M.22.50x37x32x70x5½x4
Dec 21	L Pennings Kessel een binnenroede 25 Meter x38x34x80x5½x4

1911

Febr 27	J Smeets Roggel een binnenroede 26 Meter x40x30x5½x4
Mrt 21	Adolf Meijer Millingen (Duitschland) een binnenroede M.25.50x34x33x64x5x4
Mei 1	G Berken Dieden een binneroede M.24.80x40x35x90x6x4

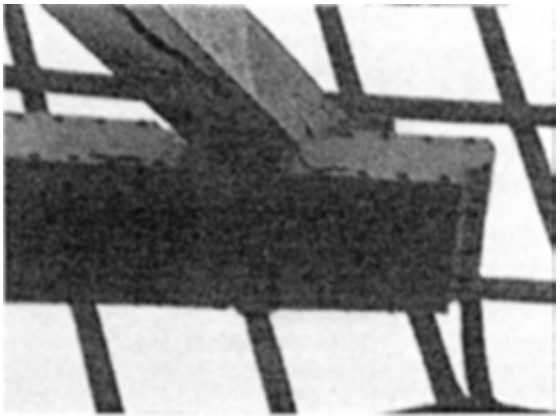

De lange spruit van de Rijkevoortse molen. De klinknagels zijn duidelijk zichtbaar.

Mei 13	Joh Olde Hengel Brocht (Duitschland) een binnenroede M.25.30x35x32x80x5½x4½
Mei 24	A Rheijnen **Mill** een binnenroede M.27.50x34x31x78x5x4
Juni 3	P Konings Leunen (Venray) een binnenroede M.25.60 x39x34x68x5½x4½
Juni 14	G v d Loo Ottersum een binnenroede M.24.80 x39x35x79x5x4
Juli 10	O Pennings Maasbree een buitenroede 26 Meter x36x33x94x5½x4½
Sept 4	G Sluijs Willeskop een buitenroede M.21.90x38x31x80x5½x3½
Oct 7	L v d Boel Thorn een binnenroede 26 Meter x39x32x70x6x4
Oct 19	J Lamers Batenburg een binnenroede M.25.30x39x33x81x5x3,7
Oct 26	F Lelieveld Heumen een buitenroede M.24.66x36x32x66x5x4
Nov 9	J Vink Well een binnenroede 26 Meter x39x35x68x5½x4½
Dec 16	A F Holten Blerik een binnenroede M.25.20x36x33x81x5x4

1912

Jan 18	L v d Eestwegh Heijthuijzen een binnenroede

	M.26.40x37x34x75x5x4½
Mrt 4	J F Branten Liempde een buitenroede M.24.40x38x33x66x5½x4
Mrt 16	R Adams Swalmen een binnenroede M.25.40x38x31x60x5½x4
Mei 30	P Adams Merum een buitenroede 26 Meter x36x34x74x5½x4
Juli 11	H Sijmkens Olen een binnenroede 25 Meter x37x32x80x6x4
Aug 23	Het Polderbestuur Deil een binnenroede M.28.20x40x37x90x5½x4
Sept 12	Heinz Nöeker Huekingen (Duitschland) een binnenroede M.26.20x35x33x94x5x4
Dec 2	C Koppers Wesel (Duitschland) een binnenroede 25 Meter x38x35x90x5½x4
Dec 2	C Koppers Wesel (Duitschland) een buitenroede 25 Meter x38x35x94x5½x4

1913

Mei 19	G Jetten Bergen een binnenroede 26 Meter x39x36x80x5x4
Mei 30	J G Verploegh Haaften een binnenroede M.22.50 x39x35x90x6x4
Juli 7	M.van Eerdt Leur een binnenroede M.24.50 x35x29x5½x4
Juli 21	P Janssen Velden een buitenroede 26 Meter x36x33x5x4
Sept 6	A de Louwer **Boxmeer** een buitenroede M.26.20 x38x35x5½x4½
Sept 30	Th Sanders Meijel een buitenroede M.25.10x38x31x70½x5x4
Oct 23	J S van Dieten Leeuwen een buitenroede M.25.87x40x36x92x5½x4
Nov 12	Het Polderbestuur Hellouw een buitenroede M.27.22x40x36x92x6x4½
Dec 1	Joh Schreikes Alpen (Duitschland) een buitenroede 26 meter x33x31x102x5x4

1914

Febr 10	J Winkelmolen Buggenum een binnenroede M.25.50x35x32x80x5x4
Mei 1	H J Verbeek Uden een binnenroede M.24.50x39x35x75x6x4
Mei 12	R Duffels Niedermarnten (Duitschland) een binnenroede M.25.50x36x34x96x5x4
Mei 22	P C Roozen Moergestel een binnenroede M.25.60x36x34x67x6x3½
Juni 30	Wed Peeters Hillen Maasbree een buitenroede 22 Meter x37x32x80x5x4
Aug	J A v Willegen Gameren een binnenroede M.22.80x38x34x90x5x4
Aug 29	Peeters Venlo een buitenroede 25 Meter x36½x32x92x5½x4½
Sept 3	J v d Hombergh Velden een binnenroede M.25.20x38x34x1.12x5x4
Sept 21	A F Holten Blerik een buitenroede M.25.40x35x32x81x5x4
Nov 10	J F J de Bonter Werkhoven een binnenroede M.22.90x40x36x90x6½x4
Dec 28	H Polderbestuur Enspijk een buitenroede M.25.50x40x36x90x6½x4

1915

April 20	Wed G Willems & Zn **Cuyk** een buitenroede 24 Meter x37x33x65,2x5x4
Mei 8	A Gielen Wessem een buitenroede 22 Meter x36x32x68x6x4
Mei 28	H v d Craats Garderen een binnenroede M. 24.06x35x32x80x5x4
Juli 12	H P K Peters Wehl (Gelderl) een binnenroede M.24.50x34x32x70x6½x5
Aug 30	J A van Buuren Beesd een binnenroede M.25.60x40x33½x110x6x4
Sept 9	H J Volkers Loosdrecht een buitenroede M.22.65x35½x32½x80x5x4

Oct 14	J A van Buuren Beesd een buitenroede M.25.60x40x33½x110x6x4

De laatste complete Fransen-roede in deze streek voor de Cuijkse molen "Jan van Cuijk"

1916

Mrt 6	F Coolen Hunsel een buitenroede M.25.10x37x31x70x5½x4
Juli 22	J v Hoof Groesbeek een binnenroede M.24.30x36x34x5x4x70
Mrt 25	H J Volkers Loosdrecht een binnenroede M.22.65x35½x32½x80x5x4
Mei 23	Jos Gitzels Venray een binnenroede 26 Meterx38x35x5x4x66
Juni 20	A v Heeswijk Nuland een binnenroede 26 Meterx37x34x5x4x72
Oct 24	J van Hoof Groesbeek een buitenroede M.25.40x35x33x5x4x70
Dec 30	H v d Craats Garderen een buitenroede M.23.50x36x28x74x6x4

1920

Sept 15	Het Polderbestuur Hellouw een buitenroede 27.60 x40x36x6½x4

Detail van de Cuijkse roede, die 10 jaar geleden werd vervangen door een Derckx-roede

1921

Juli 18	A J G Heijnen Aerdt een buitenroede M.22.65x36x33x70x4½x3½
Aug 12	Jos Gitzels Venray een buitenroede M.26.20x38x34x5x4x66
Sept 11	J H Peeters Someren een binnenroede M.25.50x37x34x70x4x5
Sept 27	J Smeets Roggel een buitenroede M.26.10x38x32x91x5½x4
Nov 17	A J van Heeswijk Nuland een buitenroede M.26.20x37x35x72x5x4

1922

Jan 13	F Teurlings Diessen een buitenroede M.25.20x36x34x72x5x4
Juni 3	J Klein Bussink & Zoon Apeldoorn Gebr. van Dort Rotterdam 1 buitenroede 22.10x38x36x80x6½x41 binnenroede 22x38x36x80x6½x4

Juni 17	P Verburg Nisse 1 buitenroede M.18.76x34x28x80x4½x4
Juli 24	C H Kelderman Bunschoten 1 binnenroede M.21x34x31x80½x5x4
Sept 30	Polder Zandwijk Almkerk een buitenroede M.25.80x38x34x90x6x4
Oct 28	H v d Craats Ede 1 binnenroede M25x38x32x87x4x5
Oct 28	H v d Craats Ede 1 binnenroede M23x37x27x72x4x5
Nov 11	A Volkers Wezep bij Zwolle een buitenroede M.22.20x30x36x85x4½x5½
Dec 9	H v d Ploeg Ekamp een binnenroede M.20.50x36x30x76x58x38
Dec 9	H v d Ploeg Ekamp een buitenroede M.22.60x36x30x76x58x38
Dec 20	H Martens Baarlo een binnenroede M25x34x31x5x4½x80½

1923

Jan 18	R Roosenboom Renkum 1 binnenroede M.24x34x28x72,7x5x4
Febr 10	Polder Zandwijk Almkerk 1 binnenroede M.25.80x40x36x90x4x6
Mrt 13	J Schuitenman Putten een binnenroede M23x34x31x80x5x4
Sept 13	J Rheijnen **Wanroy** een buitenroede 26.50x36x33x75x5x4
Oct 17	B M.Mulder Peize een buitenroede zelfs M.21.50x36x32x6x4x86
Oct 30	G Maas Hernen een buitenroede M.23.50x35x33x78x60x38
Nov 22	Coopr Aankoopv Ons Belang Angerlo 1 buitenroede M.23 - x37x33x4x6x90
Dec 27	Polder Emmikhoven Almkerk een binnenroede M.24.70x39x35x4x6x91

1924

April 19	J A v Loon & Zn Haaren een buitenroede M.25.25x34x34x67x5½x4
Mei 7	F v d Linden Acht een buitenroede M.26x35x33x87½x6½x4
Juni 20	C Coppens Etten een buitenroede M.24.50x37x27x74x6x4
Juli 9	G Kunnen Maarheeze een buitenroede M.25x40x31x70x5x4
Juli 15	G v Dreumel Alphen a d Maas een buitenroede M.23x34x33x105x5x3½
Aug 23	Ed H Lammers Empe bij Voorst een binnenroede M23 - 37x31x55x42
Sept 6	T Ebing Hoogland een binnenroede M.23 - x35x31x69x5x4
Sept 18	W Bisschop Dalfsen een binnenroede M.21.20x33x30x80x4½x3½
Oct 25	Wed J H Oosterbroek Lutte bij Oldenzaal een buitenroede M.22.80x33x31x63x5x4
Nov 17	L Pasman Meppel een binnenroede M.21.80x32x36x4x5x90

1925

Febr 20	P. Mestrom Linne een buitenroede 26 M.38x32x55x42x71 schuifijzers
Mrt 18	W Sijmkens Olen een buitenroede 25 M.x37x29x55x40x81
Juni 9	Gebr van Lith Rosmalen een buitenroede M.26.20x38x34x78x5,5x3,6
Juni 16	Louis Verbeek Posterholt een binnenroede M.25.10x38x32x4x5x70
Juli 8	A v d Hoogen Volkel een buitenroede 24 Meter x 33x35x80x45x55
Juli 15	P v d Voort Horst een binnenroede 22 Meterx38x32x71x5½x4
Juli 27	M.van Heijst Oirschot een buitenroede M.25.20x36x34x4x6½x61
Aug 5	Gebr J S H de Graaf Zwolle voor G J Roijink Luttenberg M.22 x38x34x5x4x85

Aug 28	Wed J Winkelmolen Janssen Baexem 1 buitenroede M.25.50 x38x30x83x5½x4
Oct 9	J Wiertsema Weener (Ems) Duitschland 1 binnenroede M.22.50 x38x33x81½x4x6
	J Wiertsema Weener 1 binnenroede M.21 - x38x33x86½x4x6
	J Wiertsema Weener 1 buitenroede M.21.50x36x32x71½x4x6
	J Wiertsema Weener 1 buitenroede 19 Meter x36x31x62x4x6
Nov 26	A Aalbers Heteren een binnenroede M.23.25x37x33x5x4x80

1926

Mei 10	A Wijveen Voorthuizen voor de Wed B H A Welling te Kilder 1 buitenroede M.22.50 x30x41x77x5x4
	1 binnenroede M.22.50 x30x41x77x5x4
Juli 14	M.van Lith Erp 1 binnenroede M.21x24x28x4x5x75½ zonder bussen
Juli 17	Gebr Verlinden Helden 1 binnenroede M.25.50x30x36x4x5x60
Sept 17	J Remijn 's Heerenhoek 1 buitenroede M.19.80x34x30x4½x4x73
Sept 17	G de Visser Vrouwepolder 1 binnenroede M.15.60x28x32x5x4x91

1927

Jan 31	H v d Craats Garderen 1 buitenroede 25 Meter x31x39x4x5x82
April 2	C v d Hoven St Oederode Koevering 1 buitenroede 23 Meter x36x33x66½x5x3,8
April 28	Gebr Bischop Dalfsen voor W Tijhuis Schuilenburg 1 binnenroede 21 Meter x34x32x80x5x4
Mei 20	A Wijveen Voorthuizen voor R Calis te Laren 1 buitenroede
	M.24.50 x33x38x80x5x4 1 binnenroede
	M.24.50 x33x38x80x5x4
Juni 8	G Kunnen Maarheeze 1 binnenroede 25 Meter x38½x31x70x5x4
Nov 28	J Wiertsema Weener 1 buitenroede M.22.60x36x33x79x4x6
Nov 3	Wed J H Oosterbroek Lutte bij Oldenzaal 1 binnenroede M.22.80x33x30x5x4x63
Dec 13	H Martens Holten Baarlo een buitenroede 25 Meter x34x31x5x4½x80½
Dec 28	Gebr Reuzink Oldebroek 1 binnenroede (?) bocht M.22.10x35x30x80x4½x5½

1928

Mrt 15	J Wiertsema Weener 1 buitenroede M.22.60x38x34x83x6½x4 zelfzwichtend
April 12	Gebr Reuzink Oldebroek voor Wed G J v d Bosch Nunspeet 1 binnenroede M.23.50x37x34x90x5x6
Juni 14	A Mulder Lageweg Amersfoort 1 binnenroede M.22.70x30x33x65x5x4
Juli 12	J Pouls Montfoort 1 buitenroede M.23.60x34x38x90x5x4
Juli 17	Gebr Verlinden Helden 1 buitenroede M.25.50x30x35x5x4x70

1929

Aug 2	J Wiertsema Weener 1 buitenroede M.22.30x37x33x84x6x4 zelfzwichtend
Aug 23	G ten Have Vorden 1 binnenroede M.23 x 34x31x5,4x40x75
Sept 12	J Verhaag Schimmert 1 buitenroede M.23.50x38x31x5x4x74½

1930

April 29	Fa A Wijnveen Voorthuizen voor Groouh Rijn & Lek Wijk

bij Duurstede 1 binnenroede M.24
-
1 buitenroede
M.24.40x37x34x5x4x90

Juni 18 R Roosenboom Renkum
1 buitenroede
M.24x34x28x72.2x5x4

1931

Aug 3 F v d Linden Acht
1 binnenroede
M.25.70x35x33x87½x6½x4

Oct 16 H Oldeman Ooid Ommen
1 binnenroede
19.30x30x32x3,5x4,5x62

1932

Dec 31 Fa A Wijnveen Voorthuizen
voor F Ebing Hoogland
1 buitenroede
M.23.50x33x30x65x5x4

1934

Mrt 6 J Wiertsema Weener
Duitschland 1 buitenroede
M23 -x37x34x85x4x6

Mrt 6 J Wiertsema Weener
Duitschland 1 binnenroede
M.22.60x37x34x84x6½x4

Juni 13 J Wiertsema Weener
1 buitenroede
M.22.30x37x33x66½
hekgaten groote kant 68x38
kleine kant 63 x33

Juni 13 J Wiertsema Weener
1 binnenroede
M.22.50x37x33x66½
hekgaten groote kant 7x4½
kleine kant 6½x4
ieder eind 15 hekgaten

Juni 13 J Wiertsema Weener
1 buitenroede
M.22.50x37x35x66½
hekgaten groote kant 7x4½
kleine kant 6½x4
ieder eind 15 hekgaten

1935

Juli 22 J H Peeters Someren
1 buitenroede
M.25.30x37½x33x71x5x4

Pyromanie

Verslag van Open Monumentendag op landgoed Tongelaar

Iedereen kent wel de geur van vers gebakken brood en de onweerstaanbare drang om gelijk aan te vallen op dit brood. Deze menselijke eigenschap was afgelopen zaterdag 9 september (Open Monumentendag) meer dan duidelijk waar te nemen op landgoed Tongelaar nabij Mill. Na decennia van eenzame opsluiting mocht de oven in het monumentale bakhuisje aldaar weer zijn diensten bewijzen. En dat deed hij! Een bakker uit Mill stopte er van alles in en dat wat er uitkwam vond gretig aftrek bij het publiek.

Aan de ingebruikname van de oven ging echter heel wat vooraf. Als we volledig willen zijn moeten we terug naar het voorjaar van 1994. Ondergetekende bracht toen een bezoek aan het kasteel op het landgoed Tongelaar in het kader van de Brabantse Kastelendag. Een ommetje voordat de thuisreis aanvaard werd, voerde langs het bakhuisje wat op steenworp afstand staat van het kasteel. De aantrekkingskracht van dit monumentale bouwwerk bleek enorm, getuige de vele nieuwsgierige mensen (waaronder onder-getekende) die een blik wierpen door het gat in de muur naast de deur. Het idee om dit huisje open te stellen voor publiek was toen snel geboren.

In het najaar van 1994 op Open Monumentendag werd dit plan ten uitvoer gebracht: vele mensen konden nu een kijkje nemen in het bakhuisje. Natuurlijk zou een bakhuisje geen bakhuisje zijn als er niet gebakken werd. Aan de hand van verhalen en ervaringen die die dag opgedaan werden, werd er verder gewerkt aan de realisatie van het plan om de oven weer gebruiksklaar te krijgen. In juni dit jaar hebben we een expert op dit gebied bereid gevonden om een deskundige visie te geven op de fysieke staat van de oven en in te schatten of ingebruikname van de oven haalbaar is. Zij reactie was gelukkig positief. Dit betekende dat we verder konden gaan.

De grootste zorg was nu het vinden van genoeg hout in de vorm van takkenbossen. De zomer was net begonnen, dus dat werd een hele opgave. Bovendien stond het onder tijdsdruk, want we hadden het advies meegekregen om reeds weken van tevoren elke dag de oven een klein beetje op te stoken om het (bouw)vocht eruit te drijven. De oven is begin tachtiger jaren gerestaureerd en zeker sinds die tijd niet meer in bedrijf geweest. Daarvoor was de oven dus kapot, zodat we er van uit mogen gaan dat er decennia lang niet is gestookt in de oven (sinds de

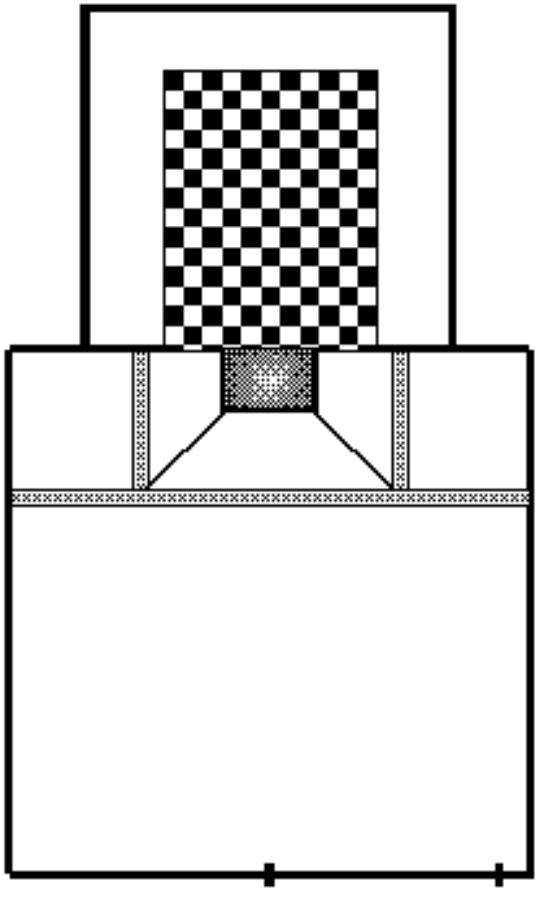

Plattegrond van de bakoven. De blokarcering stelt de ovenvloer voor.

De brandende bakoven van Tongelaar.

Tweede Wereldoorlog?).

Op het laatste nippertje dienden er zich toch nog mensen aan die wel wat hout voor ons hadden liggen. Acuut werd er begonnen met stoken. Bakker Meulensteen uit Beugen en onder-getekende togen naar Tongelaar en staken daar de eerste takkenbos aan, een historisch moment. Vervolgens brak er een periode van dagelijks stoken aan. De zon met zijn tropische temperaturen in juli en augustus had ons de helpende hand geboden, want de buitenmuren van de oven konden niet meer vochtig zijn. Zonder deze hulp hadden we het wellicht niet gered binnen ons tijdbestek.

Gedurende deze periode kwam de oven langzaam maar zeker weer tot leven. Elke dag werd er net iets meer gestookt door ondergetekende en John Houben, welke laatste inmiddels ook op de geur van brandend hout en vers brood was afgekomen en ons kwam helpen.

Dinsdag 5 september was het zover. Het proefbakken kon beginnen. John was reeds de hele middag in de weer om de oven op temperatuur te krijgen. ‘s Avonds kwam een lokale bakker uit Mill met deegwaren (gemaakt van echt molenmeel) om deze vervolgens onder belangstelling van vele bekenden in de oven te plaatsen. Het bleek allemaal fantastisch te gaan. De oven kreeg de goede temperatuur en het brood kwam er ovenvers en knapperig uit. De aanwezigen werden zodoende getrakteerd op een vers broodje. Het was een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van dit bakhuisje en voor ons een onvergetelijk moment.

Het was nu nog een kwestie van warm houden tot zaterdag want dan zou het grote publiek komen. Natuurlijk lukte dit en zaterdag nog ruim voor 10 uur waren Wim Blankespoor en ondergetekende op het landgoed aanwezig om alles voor te bereiden voor het publiek. Wim stookte de oven op en ondergetekende legde de laatste hand aan de opbouw van de verenigingsstand die opgesteld stond in de boerderij tegenover het kasteel.

Ruim na tienen kwamen de mensen. Zoals gepland was er veel belangstelling voor de bakoven waar intussen de bakker zich neergestreken had met een kraampje en al doende een lading broodjes in de oven gestopt had. Maar gelukkig kwamen velen ook richting kasteel en boerderij en brachten een bezoek aan onze stand en keken naar de diaklankserie over molens die ondergetekende in elkaar gezet heeft.

Naast deze activiteiten was er uiteraard nog veel meer te doen voor het publiek. Zo kon men deelnemen aan de natuurwandelingen die vrijwilligers van de afdeling De Groene Overlaat van het IVN (gemeente Cuijk en omstreken) organiseerde over het landgoed. Tweemaal die dag werd er vertrokken met grote groepen. En dan had je natuurlijk nog de oude kasteeltoren die opengesteld was. Velen namen een kijkje binnenin en troffen hier naast nostalgie en geschiedenis ook nog informatiestandjes aan van het IVN en van Brabants Landschap, de eigenaresse van het landgoed met al z'n monumentale gebouwen. Zonder hun medewerking is zo'n dag niet realiseerbaar. Boven in de toren was trouwens nog een diaserie van het IVN over de natuur op het landgoed en op omringende natuurgebieden.

Al met al was het een gezellig geheel. Over belangstelling mochten we niet klagen (zowel voor de monumenten als voor de broodjes), ondanks het feit dat het weer ons parten speelde en ondanks dat dit evenement niet op een zondag plaatsvond (de reden hiervoor was dat we in wilden haken op Open Monumentendag aangezien er dan al reeds monumentenminnend publiek op de been is (eigenlijk zou Open Monumentendag dan ook op zondag moeten plaatsvinden)). Gelukkig kwam een enkeling toch met de fiets en werd er zelfs deelgenomen aan de fietstocht die verkrijgbaar was in de Heimolen.

Inderdaad de Heimolen, want deze molen werd opgenomen in dit monumentenevenement om toch vooral maar de relatie tot het molengebeuren te benadrukken. Zoals reeds eerder gesuggereerd, moeten we natuurlijk bakken in het bakhuisje met echt molenmeel, anders zouden we als Molenvrienden niets hebben te zoeken op Tongelaar. Vandaar!!

De molen begon zaterdags lustig te draaien. Gezien de wind kon er zelfs gemalen worden, wat dankzij de aanwezigheid van maalgoed dan ook gedaan werd. Toen echter de stenen in het werk stonden en de molen net op gang gekomen was, ging het boven mis bij de overbrenging van bovenwiel naar bovenschijfloop. Een en ander slipte, met als gevolg dat er kammen en staven sneuvelden. Dat betekende dus einde voorstelling. Gelukkig kon na inventarisatie van de ramp en opruimwerkzaamheden een tijd later de koning uit het werk gezet worden, waarna alsnog de wieken het Sint Hubertse luchtruim konden verkiezen. De maaldemonstraties vielen nu in ieder geval in het water. Een bezoek van de molenmaker staat nu op de agenda. Desalniettemin trok de molen 's middags nog veel bezoek. Ook 's avonds werd er nog gedraaid, althans dat was de bedoeling, want de wind liet het afweten. Bovendien liep de molen (waarschijnlijk als gevolg van de "ramp") erg zwaar aan. Een schijnwerper op de molen zorgde voor een leuk tafereeltje. Het werd nog gezellig want collega-molenaars kwamen een kijkje nemen, alsook de lokale bevolking.

Terugkijkend op deze dag mogen we zeggen dat het de moeite waard was. We kunnen er nu een jaarlijks evenement van maken. Het zou alleen nog mooi zijn als we het meel direct van de molen met paard en wagen naar Tongelaar zouden kunnen brengen, het daar verwerken en tenslotte bakken. Wie weet!

Het is trouwens de bedoeling de bakoven nu wat vaker in bedrijf te stellen. Hout bij elkaar sprokkelen is niet de grootste ramp als je het duidelijk vantevoren laat weten. Een en ander hangt ook samen met de medewerking van de bakker uit Mill. Er is tenslotte iemand nodig die voor deeg zorgt.

Zijn er lezers die na het lezen van dit verhaal speciaal geïnteresseerd zijn geraakt in het bakhuisje, dan kunnen ze contact opnemen met het secretariaat van de vereniging. We hebben namelijk een exemplaar van de sleutel in beheer. Bijgaande plattegrond-tekening en foto geven u alvast een indicatie van het type en de omvang van het bakhuisje.

Tekst en tekeningen: Don Werts

Molens in de regio

"DE VOORUITGANG" TE OEFFELT

Na het afstellen en smeren van de steenbus kan er weer goed gemalen worden, hetgeen Theo van Bergen ook op regelmatige basis doet. Tijdens de Nationale Monumentendag hebben ze daar ongeveer 120 bezoekers gehad. Ook hier heeft men problemen gehad met loszittende wiggen ten gevolge van de hete zomer. Verschillende wiggen waren zelf te klein geworden. Dit heeft de molenaar opgelost door er een strookje hardboard onder te leggen. De inrijpoorten zijn nu bijna helemaal waterdicht alleen de linker poort lekt nog wat. Het is de bedoeling om het lek met kunststof-folie af te dekken en het geheel weer met zand te bedekken. Daarna wil men de ruimte waar destijds de dieselmotor gestaan heeft gaan witten. De muur-coating aan de westzijde van de romp werkt uitstekend, er komt geen vocht meer door naar binnen. Op de Vooruitgang volgen twee leerlingen de theoretische en praktische lessen in het kader van de opleiding tot Vrijwillig Molenaar.

DE "BERGZICHT" TE GASSEL

Molenaar Jan van Haren maalt regelmatig tarwe en gerst. Ook laat hij het gevlucht vaak draaien om een flink aantal omwentelingen op de teller te krijgen wat weer wat meer premie oplevert. In verband met minder winderige dagen heeft hij dit jaar niet zo veel kunnen draaien als het vorig jaar. Verder is hij van plan om nog dit jaar de vloer van de maalzolder te vervangen. Het volgend jaar hoopt hij de molen een flinke schilderbeurt te kunnen geven.

DE "MARIAMOLEN" TE HAPS

De Hapse molen is de laatste tijd weer regelmatig draaiend te zien.

STELLINGMOLEN TE KATWIJK

Volgens Peter Simons is het met de zeilen van deze molen slecht gesteld. Twee zeilen zitten vol slijtgaten en de andere twee beginnen ook al in verval te geraken. In tegenstelling tot het vorige jaar krijgt eigenaar Van Kempen dit jaar geen subsidie van de Provincie. Met dit probleem heeft hij trouwens een publikatie in de Gelderlander gehaald. Tijdens de droge zomer zijn de wiggen van de buitenroede los komen zitten, men hoorde een bonkend geluid tijdens het draaien. Molenmaker Beijk heeft de wiggen opnieuw vastgezet. Naast Perry Hendriks is er nu nog een molenaar in opleiding bijgekomen. Het is de heer Mari Goossens uit Boxmeer die het vak van Vrijwillig Molenaar wil gaan leren.

DE "HEIMOLEN" TE SINT HUBERT

Helaas is er over de Heimolen weer eens minder goed nieuws te melden. Uitgerekend op Monumentendag braken er tijdens het malen 1 kam van het bovenwiel en 2 staven van de schijfloop. Hopelijk wordt dit mankement spoedig gemaakt en niet alleen dit maar ook de andere zaken die dringend aan onderhoud toe zijn.

"DE KORENBLOEM" TE MILL

Weer geen nieuws over de Millse molen.

"DE HAMSE MOLEN" TE WANROIJ

Ook op deze molen zaten ook al roedwiggen los en waren deels verweerd. Molenaar Jan Selten wacht al een hele tijd op de verlichting die bij en in de molen aangebracht zal worden. De goedkeuring is er al lang maar de uitvoering laat op zich wachten, wellicht door het feit dat de aan te sluiten kabel aan de andere

kant van de weg ligt waardoor men onder de weg door moet. De molenaar is tegenwoordig niet in staat om op zaterdag te draaien, dit in verband met zijn werk. Daarom vertoeft hij op een door- de- weekse dag op de molen en gebruikt dan af en toe het maalkoppel om graan voor de kippen te breken. Verder is de molen goed maalvaardig en zijn de laatste biotoopgegevens naar de heer De Vries van de Hollandsche Molen gestuurd. Deze heer kan min of meer beschouwd worden als de Opper-biotoop-wachter van Nederland.

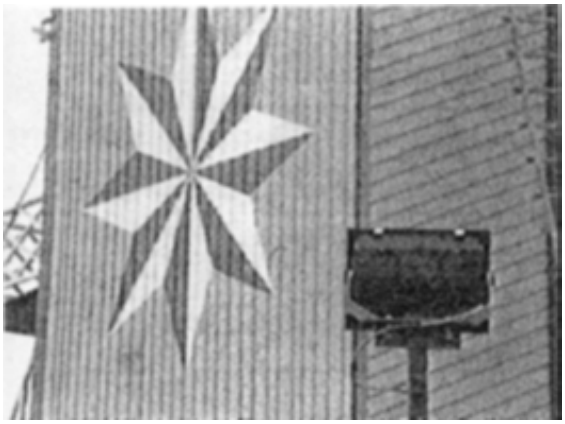

De "Ster" te Wanroij met daarvoor de langverwachte verlichting.

DE "JAN VAN CUIJK" TE CUIJK

Tijdens het inhalen van het vangtouw kwam de vangtrommel los van de as. De oorzaak was vermolming van delen van de vangtrommel waardoor spieën en wiggen niet meer vast bleven zitten. Molenmaker Beijk heeft tijdig een nieuwe trommel en as gemaakt zodat er op de Nationale Monumentendag weer met de Jan van Cuijk gedraaid kon worden. Dit onderdeel van de molen was met betrekking tot het 10-jarenplan reeds lang aan de beurt om vervangen te worden. Tijdens Nationale Monumentendag hebben we ongeveer 60 mensen ontvangen. In de loop van de dag is er in totaal 300 kg tarwe gemalen hetgeen de bezoekers heel interessant vonden. Tijdens overleg tussen molendeskundige de heer G. Nienhuis van Monumentenzorg, molenmaker Harrie Beijk en molenaar Ben Verheijen is voorgesteld om de hele stuclaag van de buitenkant van de romp af te halen om daarna een nieuwe laag aan te brengen. Om kosten te besparen zal de molenmaker het afkappen in eigen beheer uitvoeren. Deze aktie is nodig in verband met het grote aantal diepe scheuren wat in de loop van de tijd in de buitenlaag is ontstaan. Het uitkappen en opvullen van deze scheuren was niet overtuigend met betrekking tot het oplossen van dit probleem op langere termijn. Verder ziet de Jan van Cuijk er zo erbarmelijk uit dat zelfs de lokale overheid zich begint te generen. We moeten echter tot het volgend jaar wachten voordat we met de grote schilderbeurt - ook volgens het 10-jarenplan - kunnen beginnen. Eind volgend jaar ziet de Jan van Cuijk er hopelijk weer als herboren uit.

De "Jan van Cuijk" inmiddels in de steigers

"DE KORENBLOEM" TE OPLOO

Tijdens de Nationale Monumentendag werd er rond de windmolen een themadag gehouden voor de kinderen met als titel " Kind en Monument". Er waren o.a. tekenwedstrijden, zandvormen en excursies naar de monumenten. De molenaars Piet Geenen en Jan van Riet zijn die dag druk geweest met het rondleiden van de kinderen. De ouderen lieten het op deze dag een beetje afweten. De bliksemafleider van De Korenbloem is gecontroleerd waarbij er wat mankementen aan het licht kwamen. Verder is de vangbalk opnieuw afgesteld en zijn de kammen van het gaande werk gecontroleerd.

WATERMOLEN TE OPLOO

De watermolen heeft nu een nieuwe klepstuw achter het waterrad zodat de molenaars het waterpeil zelf kunnen regelen. Er is reeds voor de eerste keer tarwe gemalen hetgeen redelijk goed gelukt is. Aan het maalprodukt was echter te zien dat de stenen gescherpt moeten worden. Uiteindelijk is nu ook het hele watermolengebouw voorzien van een bliksemafleider.

"LUCTOR ET EMERGO" TE RIJKEVOORT

Weinig nieuws over deze molen. De matige wind van de laatste weken verhinderd draaien voor deze molen, vanwege de slechte biotoop. De molenaars werken momenteel aan de bestreiding van kolonies duiven en vliegtjes. Op de as is door de Monumentenwacht een teller aangebracht. Het vijfjarenplan van de gemeente voor de electriciteit ligt nog steeds op schema.

De nieuwe as voor de "Martinus" ligt al klaar voor de molen.

"DE HOOP" TE BEERS

Zoals bekend staat de restauratie van deze molenromp op de derde plaats in het vijfjarenplan met betrekking tot monumentrestauraties van de Gemeente Cuijk. Mogelijkerwijs kan in 1996 de beginfase van de restauratie ingezet worden. Perry Hendriks wacht nog steeds op de gemeente Cuijk om de romp van binnen schoon te maken.

DE "MARTINUS" TE BEUGEN

Langzamerhand komen de restauratie werkzaamheden aan de Martinus op gang. Onlangs zijn de al reeds kaal gezette roeden gestreken en voor een opknapbeurt vervoerd naar de firma Derks te Wessem. Ook de as is uit de molen genomen en ter vervanging van het houtgedeelte naar de werkplaats van de firma Beijk vervoerd. De nieuwe ligt inmiddels samen met een nieuwe spruit voor de molen. Wat de askop betreft kan vermeld worden dat gebleken is dat noch op de kop noch op de vleugels aanduidingen staan. Tot zover het nieuws over deze molen.

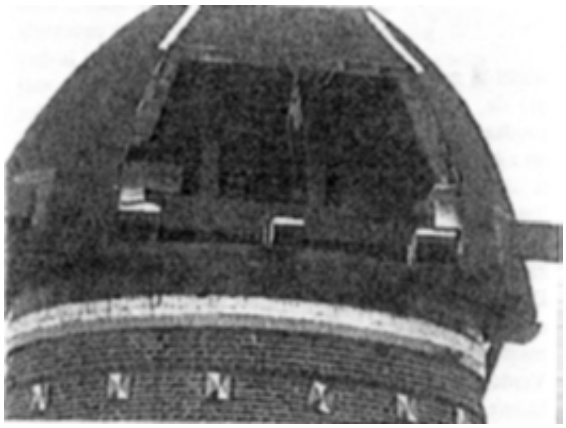

De open kap van de "Martinus" wachtend op de nieuwe as.

van Eeten & Reijs Notarissen

Lid s.w.v. Land van Cuijk

Postadres: Postbus 11, 5450 AA Mill.
Kantooradres: Bernhardstraat 13, Mill. Tel. 08859-51276, fax 54063

Molenkaarten-verzamelaars opgelet:

Nu verkrijgbaar catalogus van alle Limburgse wind- en water-molens. Als u *f* 5,25 overmaakt op giro 2150134 of Rabo Heythuysen 122297415 ontvangt u de catalogus plus gratis bestellijsten voor ansichtkaarten of foto's, want van elke molen is een ansichtkaart of foto verkrijgbaar.
Er is ook een catalogus verkrijgbaar van alle Limburgse kerken en alle Limburgse gemeentehuizen. Deze zijn op dezelfde wijze als boven verkrijgbaar.

T. Linssen
In het Tienderveld 137
6093 JK Heythuysen